

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
факультет історії і права

*кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського*

*кафедра державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу*

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

кафедра правового регулювання економіки

Матеріали круглого столу
до Дня юриста

***«Виклики правничої
професії
в умовах воєнного
стану»***

06 жовтня 2022 року

м. Харків

Виклики правничої професії в умовах воєнного стану : тези доповідей та наукових повідомлень учасників круглого столу присвяченого до Дня юриста (6 жовтня 2022 року) / уклад.: О.О. Коваленко, Т.Г. Головань, М.Д. Ждан ; за ред. О.О. Коваленко. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. – 158 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей та повідомлень, присвячених актуальним проблемам правничої професії в умовах воєнного стану.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами правничої професії в умовах воєнного стану.

Матеріали круглого столу оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті факультету історії і права: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Інформація про оргкомітет. Координацію проведення круглого столу здійснює кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського та кафедра державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу – тел.: +38(057)700-35-16, e-mail: trudkonf.hnpu@gmail.com)

Коваленко Олена Олександрівна (в.о. завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського д-р юрид. наук, професор) +38(057)598-98-75;

Головань Тетяна Георгіївна (в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу канд. юрид. наук, доцент) +38(067)681-93-90;

Ждан Микола Дмитрович (канд. юрид. наук, доцент) +38(063)948-05-19.

Оргкомітет круглого столу не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів круглого столу посилання на джерела є обов'язковим.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
протокол №10 від 19 жовтня 2022 р.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2022

Гелашвілі А.Г. НЕРУХОМЕ МАЙНО ЯК ГАРАНТІЯ ПРАВА НА ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ ПРИ УКЛАДАННІ ДОГОВОРУ ПРО ПРИПИНЕННЯ ПРАВА НА АЛІМЕНТИ ДЛЯ ДИТИНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО	89
Фатєєв Я.В. ДИНАМІКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗМІН ІСТОТНИХ УМОВ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	91
Журавльов М.С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ БОЙОВОЇ ОБСТАНОВКИ ЯК КВАЛІФІКУЮЧОЇ ОЗНАКИ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ	93
Кузнецова К.І. ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СУДУ	96
Лиманський П.П. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	99
Герасименко Г.О. ОХОРОНА ПРАВА НА МАТЕРИНСТВО ТА БАТЬКІВСТВО ЯК ФАКТОР ПОДОЛАННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ КРИЗИ	102
Жиленко Х.О. ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЧЛЕНСТВА В СІМ'Ї У СФЕРІ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА	104
Коренцов О.І. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	107
Панаско Ю.І. ПРАЦЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: РЕАЛІЇ ВОЄННОГО РЕЖИМУ ТА ПІСЛЯВОЄННІ ПЕРСПЕКТИВИ	110
Сапітон Д.В. ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ	113
Ференець О.Є. СУД ПРИСЯЖНИХ У ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ	116
Шапірко В.Г. ГЕНДЕРНО-ПРАВОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ	117
Варук В.В. ПРОБЛЕМИ ТА ГОТОВНІСТЬ ДО РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	120
Донченко К.Р. ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА: ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ	122
Андрєєва Ю.С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ	126

*Герасименко Ганна Олександрівна,
аспірантка 1 року навчання
кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені проф. О. І. Процевського
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г. С. Сковороди
gerasimenkoanna1974@gmail.com*

ОХОРОНА ПРАВА НА МАТЕРИНСТВО ТА БАТЬКІВСТВО ЯК ФАКТОР ПОДОЛАННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ КРИЗИ

В Україні тривалий час має місце демографічна криза, яка загрожує депопуляції населення. Це проявляється у перевищенні показників смертності над народжуваністю (за показниками на 2022 рік щоденно народжується 1287 дітей, а помирає 1824 людини), збільшенні міграційних процесів тощо. Особливо гостро ці проблеми проявилися у зв'язку з воєнними діями, які у цьому році відбуваються на території України. Очікується, що швидкість зменшення населення у 2022 році буде 434 людини на день. В зв'язку з цим, перед державою постає завдання щодо здійснення ефективної соціальної політики, яка буде в найближчій перспективі спрямована на зниження швидкості зменшення населення, і в довгій перспективі – на природне та соціальне його збільшення. Одним з напрямів такої соціальної політики є створення державою сприятливих умов для здійснення природного права людини на материнство та батьківство.

Відповідно до ст. 5 СК України держава охороняє сім'ю, дитинство, материнство, батьківство, створює умови для зміцнення сім'ї. Також у СК визначені способи державної охорони материнства та батьківства.

По-перше, держава створює людині умови для материнства та батьківства. Цей спосіб передбачає створення державою таких умов, які необхідні та достатні для того, щоб людина мала і бажання, і можливість реалізувати свою природну здатність до материнства та батьківства. Діяльність держави у цьому напрямку стосується різних сфер. Перш за все, потребує вдосконалення система медичного обслуговування на всіх етапах реалізації права на материнство. Не менш важливим є процес медичного дослідження людини на етапі реєстрації шлюбу. В Україні закріплене право осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, на медичне дослідження, але процес здійснення цього права потребує удосконалень, в тому числі на рівні нормативного регулювання. Потребує покращення і сфера медичних послуг, особливо у перинатальний та постнатальний період. Вона має обов'язкове включати систему медико-генетичних досліджень потенційних батьків. Таке дослідження повинне бути, якщо не безоплатним, то обов'язкове доступним для кожної жінки та чоловіка, які реалізують своє право на материнство та батьківство. Велике значення має також і сфера застосування допоміжних репродуктивних технологій та інститут сурогатного материнства, які мають важливе значення у випадках, коли чоловік (або жінка) не можуть природно реалізувати своє бажання стати матір'ю або батьком. Допомагає у

здійсненні цього права також інститут усиновлення, який дозволяє прийняти на правах доньки та сина біологічно чужу дитину. Комфортні умови для реалізації права на материнство та батьківство, безумовно, включають також і підвищення рівня матеріального добробуту населення, зниження рівня злочинності тощо.

По-друге, держава забезпечує охорону прав матері та батька. Міри цієї групи спрямовані на охорону та захист тих прав, які виникають у особи, у зв'язку з народженням (усиновленням) дитини. Роль держави в цьому напрямі полягає у створенні діючого механізму захисту прав матері та батька при їх порушенні, який включає удосконалену систему правового регулювання як у сфері приватного, так і у сфері публічного права, ефективну систему судового захисту, і безумовно, розробки заходів превентивної охорони. Складність забезпечення охорони прав матері і батька полягає в тому, що заходи охорони мають бути спрямовані як на випадки порушень з боку третіх осіб, так і на випадки порушень з боку другого з батьків. При цьому необхідно забезпечити рівність у правах матері та батька дитини, та, безумовно, створити ефективний механізм попередження та захисту від зловживань батьківськими правами.

По-третє держава матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство. Діяльність держави в цьому напрямі включає побудову ефективної системи соціальної допомоги на всіх етапах реалізації прав матері та батька, тобто на етапі вагітності жінки, етапах догляду за дитиною, а також адресно до досягнення дитиною повноліття. Безумовно, що ця сфера не має носити патерналістський характер. Основна задача держави створити сприятливі умови для праці людей, забезпечити гідний рівень оплати праці для того, щоб людина мала можливість забезпечити достатній рівень життя собі та членам своєї сім'ї, особливо, дітям. Діяльність держави у цьому напрямі включає також і побудову надійної системи аліментного забезпечення, яка дозволить батькам бути впевненими, що кожний з них, а також інші члени сім'ї будуть приймати участь (добровільно або примусово) в утриманні дитини. Але чоловік та жінка, які бажають здійснити своє природне право на материнство та батьківство повинні також бути впевнені, що у разі несприятливих умов, у випадках, коли вони самотійно не в змозі забезпечити дитині необхідний рівень життя, на допомогу прийде держава шляхом надання державної соціальної допомоги.

Моральна підтримка материнства та батьківства забезпечується шляхом проведення ряду дій, спрямованих на підвищення поваги до інституту батьківства та материнства у суспільстві.

Всі ці напрямки з боку держави, безумовно, повинні супроводжуватися якісним правовим регулюванням, яке має носити системний характер, і бути засноване на ґрунтовних наукових дослідженнях цієї сфери. Тому задача юридичної науки полягає у проведенні комплексного наукового аналізу механізму правового регулювання у сфері здійснення особами свого природного права на материнство і батьківство, створення ефективної системи гарантій цих прав. Все це дозволить потенційним батькам реалізувати свою природну здібність до материнства та батьківства, а державі підвищити рівень народжуваності і подолати демографічну кризу.